

*Protopresbyter Dr. Oleg Krawchenko,
Professor, St. Andrew's College*

■ The Ukrainian Orthodox Church of Canada: Yesterday, Today and Tomorrow * (Some Thoughts and Reflections on the Subject)

• A version of this paper appeared as a three part series, in the March 15-31, 2000; April 15-30, 2000; and, May 15-31, 2000 issues of The Herald/Visnyk. For the purposes of this repeat publication, it has been only updated and edited, as many of the initial thoughts and reflections contained therein still remain relevant and a propos. See Faith & Culture, vol.14.

It is going to be 90 years since Canada witnessed the formation of an ecclesiastical body then known as the Ukrainian Greek-Orthodox Church of Canada (UGOCC). By whom was this Church organized? Certainly not by missionaries specifically assigned to this task from some foreign country. It was founded by the hardworking immigrants who came to Canada seeking a better life. They settled the wide-open Canadian prairies which would eventually become Manitoba, Saskatchewan and Alberta. They cleared the land, tilled its soil and sowed the seeds they brought with them. These were not only crop seeds; these were also seeds of faith, deeply rooted within their hearts.

The UGOCC was founded on this simple, but sincere faith of our pioneers: farmers by profession, noblemen in spirit.

The Beginnings

Ukrainian settlers began immigrating to the Canadian prairies at the end of the 19th century. At that time, most of them were Greek-Catholics from the western Ukrainian province of Halychyna (Galicia). A significantly smaller group emigrated from the province of Bukovyna, and these settlers were Orthodox.

The newly-arrived Greek-Catholic population was concerned that the Roman Catholic hierarchy was not supportive of their Eastern Christian heritage. The Orthodox Bukovynians, on the other hand, were being tended by the Russian Orthodox Mission which had arrived on Canadian soil via Alaska and U.S.A., but which was not very affirming of things Ukrainian.

To deal with this predicament, the more enlightened leadership of the Ukrainian settlers—both Catholic and Orthodox—sought a proactive solution. They concluded that it was time to organize their own Church, one that would reflect both the character and the spiritual needs and realities of these Ukrainian people who had now made Canada their new home.

During the summer of 1918, in the city of Saskatoon, a National Convention ("Narodny Z'izd") was convened, at which the decision was made to form the "Ukrainian Greek-Orthodox Church of Canada". Convention participants recognized that there can be no

Church without a bishop; therefore, as a first step, the Ukrainian Greek-Orthodox Brotherhood of Canada was organized, and given the mandate to find an Orthodox Bishop for the newly-formed Church.

The Brotherhood first approached Archbishop Alexander (Nemelovsky) of the Russian Orthodox Mission. Archbishop Alexander, a Ukrainian by origin, agreed to lead the UGOCC. However, a short time later he changed his mind under the pressure of his superiors in Russia—likely due to purely political motives. Therefore, the Brotherhood was left to search for another Bishop to lead their Church. They found him in the person of an Antiochian Orthodox Metropolitan Germanos (Shahedi). So it was that, at its inception, the UGOCC found itself under the canonical jurisdiction of the Arabic Patriarchate of Antioch.

The situation would change during the mid-1920s when Archbishop John (Theodorovych) arrived in America from Ukraine. Learning of the presence in the USA of a Ukrainian bishop, the UGOCC appealed to Archbishop John to head their fledgling Church. He agreed, and subsequently, Metropolitan Germanos released them from his jurisdiction. The new Church was administered in Canada by its Consistory, composed of both clergy and laity, and headed by a priest who held the position of Administrator (Vicar General). This priest was the one in charge in the absence of a bishop.

After World War Two

With the end of the Second World War came another—third—wave, of immigration into Canada. At this time the UGOCC began the process of finding a bishop that would oversee their Church locally, rather than from outside the country. Bishop Mstyslav (Skrypnyk) agreed to move to Canada to take on this responsibility. He became the first Bishop to carry the title "Archbishop of Winnipeg and all Canada".

Unfortunately, after just three years, Archbishop Mstyslav left the Canadian Church and moved to the United States. However brief, his stay was a catalyst for the subsequent hierarchical reorganization of the UGOCC. Archbishop Mstyslav's uncompromising stand on the proper interpretation of conciliar government and the role of hierarchy in the Church set the foundation for his successor, Metropolitan Ilarion (Ohienko), a Ukrainian bishop from the Orthodox Church in Poland.

The Ukrainian Orthodox Metropolia

A new era in the history of the UGOCC began with the coming of Metropolitan Ilarion in 1951. Our Church became a Metropolia, composed of three dioceses: the Central Diocese (Manitoba and Saskatchewan, with the seat in Winnipeg), headed by the Metropolitan himself; the Eastern Diocese (Ontario and Quebec), headed by Michael (Khoroshy), Bishop of Toronto; and later (1959) the Western Diocese (Alberta and British Columbia), headed by Andrew (Metiuk), Bishop of Edmonton.

After agreeing to become "Metropolitan of Winnipeg and All Canada", Metropolitan Ilarion painstakingly and methodically visited each and every parish in the country. In every location lectures were given, sermons were preached, lessons were taught. In a relatively short time, he became acquainted with every priest, every parish and their individual needs and potential.

In addition to his archpastoral work Metropolitan Ilarion was involved in numerous other academic and ecclesiastical initiatives. His Ukrainian translation of the Bible, which was first published by the British Bible Society, is still the most popular Ukrainian Bible used by Ukrainian-speaking people throughout the world. Because of his tireless dedication to missionary work, Christian education and liturgical renewal, Metropolitan Ilarion has been called the "Peter Mohyla of Canada".

After two decades of dedicated archpastoral work, Metropolitan Ilarion fell asleep in the Lord on 29 March 1972. His passing resulted in deep feelings of great loss. For a short period of time, the primacy of our Church was passed on to Archbishop-Metropolitan Michael (Khoroshy) of Toronto.

At the UGOCC's Sobor (All Canadian Church Council) of 1975, Archbishop Andrew (Metiuk) was elected to the position of Primate. A student and close co-worker of Metropolitan Ilarion, Metropolitan Andrew was Primate of the UGOCC for ten years (1975-1985). He put the Church back on her foundations after the loss of Vladyka Ilarion, whose death had left a large void and caused some decline.

After the death of Metropolitan Andrew in 1985, His Eminence Archbishop Wasyly (Fedak) was elected Primate of the Church. Though born in Ukraine, Metropolitan Wasyly was raised in Canada, his family coming here when he was only two years old. The 1980s also saw the Church consecrate its first Canadian-born bishops: His Eminence John (Stinka), Archbishop of Edmonton, and His Eminence Yuriy (Kalistchuk), Archbishop of Toronto.

In 1988, UGOCC likewise celebrated the Millennium of the Baptism of Rus'-Ukraine into the Holy Orthodox Faith. The events leading up to, and during, this celebration became the catalyst for the spiritual rejuvenation of a new generation of the Church's faithful.

1990 and Beyond

In 1990, the Ukrainian Greek-Orthodox Church of Canada (UGOCC) officially changed its name to the Ukrainian Orthodox Church of Canada (UOCC). At the same time, in an even more important move, the Church entered into Eucharistic Communion with the Ecumenical Patriarchate of Constantinople.

Though the process of canonical maturing of the UOCC was lengthy and gradual, the celebrations of the Millennium of Christianity in Ukraine formed a much anticipated catalyst to complete the work of our fathers. After almost three years of intense consideration and work, and, concurrently, an extensive discussion of this question at two Sobors (the Extraordinary Sobor of 1989 and the XVIII Sobor in 1990) the UOCC entered into the fold of her historical Mother Church—the Ecumenical Patriarchate of Constantinople—and through it joined the ranks of canonical World Orthodoxy.

The current canonical status of the UOCC reminds us of ancient times—the first 700 years of the existence of the Church in Rus'-Ukraine—when the Kyivan Metropolia was under the "omophorion" of the Ecumenical Patriarchate of Constantinople, i.e., before the time of its annexation by Moscow.

Thus, as in 1929 when, through an Act of Parliament, our Church became a recognized Canadian institution, so in 1990, through a Patriarchal Decree, it became a recognized, canonical Church entity. Truly, the dreams of generations of our Faithful were fulfilled.

The century ended with the XX-th Sobor, the largest UOCC Sobor ever (with over 500 participants), celebrating the Second Millennium of Christianity.

Entering the 21st Century

What about the future? Unfortunately, no one knows the future. Our future is in God's hands—"Thy will be done." But much is also dependent on us as well.

As we enter the New Millennium, we realize that: "The harvest is truly plentiful, but the labourers are few ..." [Matt. 9:37]. There lie many tasks before us which we—with God's help—must undertake; many challenges and issues for which we must find solutions. In creative and enlightened approaches to our present-day challenges lies our future as a viable entity in Canada.

As we contemplate our future, let us remember that life does not stand still: events continue to unfold, circumstances change beyond our control. It is imperative that we remain open to change and renewal. It is also important to remember that each generation approaches and solves its problems in its own fashion, in tune with the times. Our task, therefore, as leaders is not to rush to pre-package our future, as it is to prepare our future generation to be able to make decisions themselves: competently, confidently, knowledgeably and responsibly. That is, our task is to prepare the way so that they themselves will be well equipped to find solutions to the problems that will arise before them.

For the present time, there is still a great deal to be done, much of which requires our immediate attention. Our future depends on how well we deal with the challenges before us. The first challenge is the urgent need for better religious education of our membership. We must increase the level of "Faith literacy" among our people.

Too many of our members lack the basic knowledge of Orthodoxy, of the Church's doctrine, of its Faith and Order. Very often the Faith is understood by many as simply an ethnic, cultural tradition, rather than a person's existential, spiritual experience. This is especially evident in the misunderstandings which occur from time to time within our congregations and in the ensuing polemics and criticisms that result from this. Polemics and criticism are of value only if persons who indulge in them know what they are talking about. In order to criticize, polemicize, one must have factual and existential knowledge of the Church—its history, Theology, Canon Law, etc.

As we begin this new century, we should start with the proper and necessary foundation of a spiritually formed membership. We must give high priority to Christian Education and spiritual formation—for adults, as well as for our children and youth. An appropriate evangelization of our community and catechization of our membership—on all levels—is *sine qua non*—priority number one. Without it there can be no Church growth. Evangelization and catechization are central to our identity and vision.

Consequently, we must consider how the Church responds to the dynamics of changing demographics, as well as how to reach out to the new, fourth wave of immigrants.

The second challenge is to focus our attention on our local faith community (our "Hromada"). We must all work together to develop a closer relationship with it. This is especially important, for any further development of our Church depends upon a strong base of spiritually vital, active and viable parishes. For that, the life of the parish needs to be reorganized so that it reflects the marks of a Eucharistic community (there is

no 'community' without 'communion'). We must encourage the parishioners to more actively participate in the liturgical life of the Church. This aspect of our religious community—which also includes the systematic establishment and development of new "faith communities"—has not been dealt with seriously.

It is imperative to enter this new century focusing our efforts and energies on the parish—its needs, its everyday life and its dynamics. It is, after all, the most important basic component of the Body of Christ we call the Church. If we do not take care of this basic component, how can we expect the rest of the body to function? Our Church can be only as strong as her parishes (her local faith communities). Parish health and reorganization are of primary importance for it is through the local parish that the life of the Church is experienced.

We need to renew and update older parishes and establish new ones. We should not fear nor resist new methods of ministering, organizing, teaching, and evangelizing to aid in fostering and developing the membership of our "faith communities". Informed and participating parish life is the key to our future. In order to accomplish this, however, we need a broader vision, a more serious and focused approach to the issues of our times, and planning for our future.

We must expand our mission beyond its present and immediate membership and constituency, and look to the community at large. Future survival requires that we focus on meeting the spiritual needs of the larger community, not just on ministering to our current, declining Church membership. We must bring back into our Church family those who have left it, as well as opening our doors to those who are seeking the Truth, who want to join our Church. In other words, we must recapture, as our primary focus, the spiritual mission of the Church: "Go and make disciples of all nations ..." [Matt. 28:19].

It is with this approach that we can count on the renewal and strengthening of our existing parishes, plan the formation of new ones, and ensure health, ongoing development and growth of our Church as a whole. But first, let's ask ourselves, what is a spiritually healthy parish? How can this health be improved? What can Church and its institutions do to promote parish health?

The third challenge, intimately linked to the health of the UOCC parishes, is dedication and commitment of its clergy and laity. We must, therefore, facilitate the proper preparation and training of our Church leadership. Our present leadership is aging and for obvious reasons there is a crucial need to find and cultivate their successors.

In all of life's activities there is always a need for fresh ideas and recharged energies. As we enter the New Millennium, our Church must rededicate itself to replenishing its leadership ranks. Serious attention must be given to the formation of such leadership. We must consider ways and means to develop, strengthen and support clergy and laity ministries and preparation for them. This is crucial issue in light of the meager number of students taking theology.

We are in dire need of vibrant, well-educated, theologically prepared bishops, priests and laity: Orthodox in practice and in spirit, and aware of our underlying Ukrainian tradition—which is such an important component of our Church.

As time passes, this aspect will become increasingly more acute. Already, each of our parishes is requesting a Canadian-educated, bilingual, young pastor. Where do we find him? In order to prepare qualified cadres of priests, we need qualified cadres of lay candidates. Whose job is it to find, encourage and support these individuals? Is it not the

responsibility of each and every one of us, of each and every parish, of each and every priest? Why, then, do we view this as the sole responsibility of the Consistory or of St. Andrew's College? This needs to be a joint effort—it relates to us all!

Until each one of us realizes that this, indeed, is the personal and communal responsibility of every member, every one of us, our Church will not be free of this crisis. To have candidates, of course, we must have appropriate conditions for their service. Bishops, clergy and laity must understand their proper roles and function. We must find a workable balance between "hierarchy" and "conciliarity", because the Orthodox Church is both hierarchical and conciliar. This demands not only discipline and participation, but also openness and accountability. Do these conditions exist in our local communities? Do they exist in our Church as a whole?

The fourth challenge facing us is the need for an honest assessment of our membership and the realities of the Canadian society. Who are we? What does it mean to be a Ukrainian Canadian? Where do we hope to be five/ten years from now? What are our goals and top challenges that require serious consideration? This means a reassessment of our basic assumptions about our identity, and about our role and place within Canadian society. As a people, we have over a 115-year history in this God-protected country. We are now in over five generations of Canadians. We are no longer "landed immigrants" or "temporary residents". We are not someone's "diaspora". First and foremost we are Canadians.

It is not surprising, that our current emotional ties with the "old country" are not as deep as in previous generations. There is nothing strange or abnormal about this. However, this does not mean, that we do not love that which is "ours"; nor that we no longer respect our forebearers; nor that the fate of our ancestral homeland no longer concerns us; or, even that we do not want to assist Ukraine in some way. These concerns for the homeland of our forefathers and our desire to maintain and treasure our heritage should be cultivated. However, it must be recognized that for most Ukrainian Canadians, Ukraine is no longer "their" homeland as it was for their forefathers. Ukraine is no longer that "fairytale land" about which we may have heard. Today's Ukraine is often a bitter, awakening reality.

Ukraine is a modern nation with modern economic, ethnic, linguistic, cultural, social, religious and moral problems. These, and other problems, cannot be solved by anyone other than the citizens of Ukraine. Just as we join together as Canadians to resolve our problems, in our manner, according to our own needs and our own means, so Ukraine must find its footing, as a modern nation, and resolve its issues according to its needs and means.

Our heritage in Canada—and that also means our identity—is closely related to our Faith and our Church, not Ukrainian politics. It can be preserved only within the framework of a larger commitment to Orthodoxy, i.e., to the Orthodox Christian Faith and the Ukrainian Orthodox Church in Canada.

Finally, the fifth and last challenge is our Inter-Orthodox and Ecumenical relations and especially relationship with the Church in Ukraine. The world has changed dramatically this past decade. We, in Canada, have changed too. UOCC must review its relationships with other Orthodox as well as other Christian and Non-Christian communities. We must, especially, work-out a better policy and closer relationship with our brethren in Ukraine.

Conclusion

In the past much time and energy have been already devoted to solving a number of challenges and problems. It is time now to re-focus and turn our attention to those matters which are essential for our further growth and development in the 21st Century.

While so doing, let us also remember that life does not stand still. We cannot assume a static attitude, but must be dynamic and flexible. Let us act, not just react. Let us create, not just dream. Do not simply criticize; let us energize, for a positive, spiritually uplifting and renewed commitment to the growth of the UOCC, remembering, however, that in the final analysis our strength lies not in history, but in the Lord of History. Glory be to Him!

*Протопресвітер д-р. Олег Кравченко
Професор, Колегія св. Андрея*

Минуле, сучасне і майбутнє УПЦ в Канаді: роздуми і міркування* (Спроба історіософії питання)

** Оригінально доповідь ця появилася в газеті ВІСНИК (Вінніпег, Канада) за 15 [ст. 13] і 31 [стт. 15-16] січня 2000р. під заголовком “УПЦ в Канаді: минуле, сучасне, і майбутнє...” Тут подається вона в децю скороченому й поправленому виді. Див. Віра й Культура, ч. 13.*

Минуло вже 85 років як на цій канадській землі зорганізовано церковне тіло, що прийняло назву Українська Греко-Православна Церква в Канаді. Ким це було зроблено? Не якимись спеціально приїжджими місіонерами, а простим робочим народом, що приїхав сюди шукати кращої долі. Він заселив широкі канадські прерії,—Манітобу, Саскачеван, Альберту,—корчуючи ліси, орячи цілину та сіючи на ній зерно, в тому числі і зерно віри, яку він привіз з собою.

Українська Православна Церква в Канаді постала якраз на цій простій, але щирій вірі наших батьків-піонерів: хліборобів по професії, аристократів по духу.

ПОЧАТКИ

Народ наш почав емігрувати до Канади під кінець 19-го століття, тобто вже понад сто років тому. Більшість із наших поселенців—це були люди Галицької землі, і приїхали вони сюди як греко-католики. Крім них, прибули також і люди з Буковини, але в значно меншій кількості, і вони були православні.

У той час політика місцевої Римо-Католицької Церкви була спрямована на асиміляцію прибулих греко-католиків. Коли ж ідеться про православних буковинців, то їх обслуговувала Російська місія, яка через Аляску почала вже діяти на цьому терені.

Опинившись у такій невідрадній ситуації, свідоміша верства—як галичан, так і буковинців—вирішила шукати виходу в організації Церкви, що відповідала б як характеру, так і духовно-культурним потребам нашого народу.

І так,—посередині канадських прерій, в провінції Саскачеван,—літом 1918 року скликається Народний з'їзд, на якому й вирішено заснувати Українську Греко-Православну Церкву. Цікава річ: хоч учасники цього з'їзду й не були богословами, та проте вони були свідомими, що немає Церкви без єпископа. Тому створене на цьому з'їзді Українське Греко-Православне Братство Канади зразу ж вдається до місцевого єпископа, архієпископа Олександра (Немеловського), який у той час стояв на чолі Російської Православної Місії.

Архієпископ Олександр, з походження українець, спочатку погодився канонічно очолити Українську Греко-Православну Церкву в Канаді, але згодом—під тиском і з чисто політичних причин—відмовився. Отже, Братству довелося шукати іншого

єпископа, який би очолив Церкву. Таким єпископом став антіохійський митрополит Герман (Шегеді). Так, у перші роки свого існування. Українська Греко-Православна Церква в Канаді була канонічно під омофором Антіохійської Патріархії.

Ситуація міняється в половині 20-х років, коли до Америки з України прибуває архиєпископ Іоан (Теодорович). Довідавшись про побут у США єпископа-земляка Українська Греко-Православна Церква звертається до нього з проханням, щоб очолив її, на що він погодився, а митрополит Герман—відступив. Але, поскільки архиєпископ Іоан не жив у Канаді, а тільки час-від-часу відвідував її, то його головування мало характер більше символічний, ніж реальний.

Фактично Церквою почала управляти місцева, канадська Консисторія, що складалася з пресвітерів і мирян, на чолі якої стояв о. Семен Савчук, що займав позицію Адміністратора, щось подібно до заступника єпископа. Так—через відсутність єпископа—в Канаді виробляється своєрідний спосіб правління, в якому провідну роль—з огляду на чисельну більшість—перебирають миряни. Це, в результаті, приводить до ряду конфліктів між “правлячим Єпископом” і—теж — “правлячою Консисторією”, що була під сильним впливом світського елементу. Через один з таких конфліктів і відмовляється згодом від Канади Владика Іоан (Теодорович).

З кінцем Другої світової війни та початком приїзду нової —вже третьої з черги—еміграції наших людей до Канади, Українська Греко-Православна Церква починає робити нові заходи, щоб отримати свого єпископа. До нас прибуває з Європи єпископ Мстислав (Скрипник), який стає першим “Архиєпископом Вінніпегу і всієї Канади”. Правда, через подібний конфлікт, про який уже була мова вище, він довго тут не затримується: через три роки переїжджає до Америки. Однак, навіть короткий його побут спричиняється не тільки до пожвавлення церковного життя, але й до евентуальної нормалізації канонічного порядку. Його безкомпромісність у такому питанні, як ієрархічний устрій Церкви, підготовляє добрий ґрунт для праці наступника: Митрополита Іларіона (Огієнка).

ВСТАНОВЛЕННЯ МИТРОПОЛІЇ

З приходом Митрополита Іларіона (1951 р.), розпочинається нова ера в історії Української Греко-Православної Церкви в Канаді. Наша Церква стає Митрополією в складі трьох єпархій: Середньої, з осідком у Вінніпезі, на чолі з самим Митрополитом Іларіоном (Огієнком); Східньої, з осідком у Торонто, на чолі з Архиєпископом Михаїлом (Хорошим) та згодом Західньої, з осідком в Едмонтоні, на чолі з Єпископом Андреем (Метюком).

Друга половина 50-х і перша половина 60-их років—вершина розвитку Української Греко-Православної Церкви в Канаді. В цей час Церква збагачується двома новими єпископами: Андреем (Метюком—1959 р.), про якого йшла мова вище, та Борисом (Яковкевичем—1963 р.), що став Єпископом Саскатуну, Вікарієм Середньої Єпархії [у 70-их роках він стане єпископом Едмонтону].

Про Митрополита Іларіона слід сказати дещо більше, бо це була виняткова особа в нашій канадській історії. Бог післав його у слушний час, коли треба було продовжувати діло, розпочате Архиєпископом Мстиславом.

Давши свою згоду стати “Митрополитом Вінніпегу і всієї Канади”, Владика Іларіон почав ретельно і методично відвідувати кожний куток цієї розлогої країни. Скрізь і всюди він читав лекції, проповідував, навчав... Його, як він їх звав, “канонічні візитації” завжди були добре обдумані та послідовні. Кожна з таких візитацій мала свою специфічну ціль і свої завдання. Таким способом, за короткий час, він пізнав кожного священика і кожну парафію, їх потенціал і потреби.

Митрополит Іларіон, як ієрарх, особливу увагу присвятив канонічному порядку та літургійній практиці. Про це він говорив, писав, проповідував і навчав. Як науковець “старого покою”, він відзначався універсальним зацікавленням та енциклопедичним знанням. Про це свідчать його твори на різні теми: мовознавчі, історичні, релігійні, культурологічні тощо. Як декан Богословської Академії (так він звав Богословський факультет Колегії Св. Андрея) та її професор, Владика Іларіон виховав ціле покоління належно підготовлених і ревних душпастирів—гідних наслідників священиків-піонерів.

Блаженної пам'яті Митрополит Іларіон, як визначний учений, добрий учитель, невтомний публіцист, дбайливий ієрарх, став, справді, стовпом Православ'я в Канаді. Для нас, канадців, він—новий Петро Могила. Його авторитет, знання, архиєпископське піклування, канонічна дисципліна, літургійне впорядкування поставили нашу Церкву на високий рівень. Це була “золота доба” в історії УГПЦ в Канаді.

Через два десятки років ревної архиєрейської праці, бл.п. Митрополит Іларіон (Огієнко) спочив. Це сталося 29 березня 1972 року. Його відхід ми відчули як велику втрату. Місце Первоієрарха—тимчасово, на наступних три роки—зайняв, як Діючий Митрополит, Архиєпископ Торонто Михаїл (Хороший). На Соборі 1975 року на це становище обирається Архиєпископ Едмонтону Андрей (Метюк), учень і близький співробітник Іларіона (Огієнка).

Митрополит Андрей був Первоієрархом Української Греко-Православної Церкви в Канаді на протязі десяти років (1975-1985). Він підняв Церкву на ноги, бо після смерті Владики Іларіона відчувалася певна пустка, певний занепад. Митрополит Андрей був людиною лагідної вдачі, згідливою, пастирськи настроєною. За його часів було поставлено трьох нових єпископів: Миколая (Дебрина)—1975 року, який після смерті Владики Михаїла (1977 року) став Єпископом Торонто (правда ненадовго, бо 1981 року і сам спочив), Василя (Федака)—1978 року та Івана (Стінку)—1983 року.

По смерті Митрополита Андрея (Метюка) 1985 року Первоієрархом стає Василій (Федак). На Західну Єпархію після кончини Владики Бориса (Яковкевича) 1984 року призначено Єпископа Івана (Стінку). Щоб доповнити ієрархію, Митрополит Василій 1989-го року ставить нового єпископа: Юрія (Каліщука), який пізніше займе катедру в Торонто.

Так Церква знову отримує повноту ієрархії.

НА НОВОМУ ЕТАПІ

На долю Митрополита Василя припало відзначення славного ювілею тисячоліття Хрещення Русі-України (988-1988). З цієї нагоди виконано багато всіляких проєктів, але найбільшим із них, безсумнівно, було канонічне оформлення

Української Православної Церкви в Канаді [назва Церкви—без слова “Греко”—була змінена 1985 р. і офіційно затверджена 1990].

Здобути визнання УПЦ в Канаді Вселенською Церквою було мрією кожного з наших ієрархів, починаючи від Іоана (Теодоровича) і кінчаючи Андреем (Метьюком). Це питання, зокрема, дуже боліло Митрополитові Іларіонові (Огієнку). На своїх лекціях Історії Української Церкви, Пастирського богослов'я та Церковного права він готував нас до цього моменту. Його постійний заклик до нас, майбутніх пастирів, був: “Сини мої! Плекайте в собі священничу совість і—канонічну свідомість”. “У Церкві,—він підкреслював,—справи повинні вирішуватися по-церковному, без партійних втручань чи політичного чавлення, на базі церковних канонів та віками освяченої Традиції”. У цьому ми виховувалися, але завершити цю, велику справу стало, одначе, з Божого Промислу, жеребом митрополита Василія.

Хоч канонічне впорядкування УПЦ в Канаді було, як вище згадано, справою довшого процесу церковного дозрівання, то все-таки ювілейні відзначення тисячоліття Християнства в Україні (1988 р.) дали той довгоочікуваний поштовх, який був потрібним, щоб завершити розпочате діло батьків. Протягом майже трьохрічної праці, обдумування та розважання, а також і всебічного обговорення самого питання на двох Соборах: Надзвичайному—1989 р. та Звичайному—1990 року, УПЦ в Канаді входить у лоно своєї історичної Церкви-Матері—Вселенської Царгородської Патріархії, а через неї у лоно Світового Православ'я. Таким чином, наша Церква, що в 1929 році внаслідок отримання державної Хартії здобула визнання як Церква канадська, тепер завдяки Патріаршій грамоті 1990 р. здобуває визнання, як Церква канонічна. Справді, здійснилася мрія поколінь!

Патріярша грамота стверджує, що УПЦ в Канаді, прийнявши духовну опіку “Святого Апостольського Вселенського Патріяршого Престолу...” “продовжує зберігати свою дотеперішню внутрішню організаційну структуру без жодних змін”, тобто надалі залишається самоуправною Митрополією, яка складається з трьох Єпархій, зі своїм специфічним устроєм (Статутом) та внутрішньою незалежністю, “як окреме церковне тіло, в окремій суверенній державі” (Постанова XVIII Собору 1990р.), на що вказує Хартія, яка є актом Парламенту Канади. Кожен з наших єпископів і надалі “носить титул міста, в якому він живе, та єпархії, якою він керує”, а саме: “Архиєпископ Вінніпегу і Середньої єпархії”, “Єпископ Торонто і Східньої Єпархії”, “Єпископ Едмонтону і Західньої єпархії”. У Грамоті є також домовлення на ще трьох єпископів-помічників: “Саскатунського—вікарія Середньої єпархії”, “Монреальського—вікарія Східньої єпархії”, та “Ванкуверського—вікарія Західньої єпархії”. Архиєпископ Вінніпегу і Середньої єпархії є рівночасно і “Митрополитом всієї Канади”, тобто Предстоятелем чи Первоієрархом УПЦ в Канаді. Усі, —як єпископи, так і пресвітери та диякони,—поминають лише Митрополита: тільки Митрополит, як Предстоятель Церкви, поминає Патріярха. Митрополит також безпосередньо спілкується з Патріярхом: він, іншими словами, не зобов'язаний робити цього через місцевого Екзарха. До Патріярха Митрополит звертається тільки у важливих канонічно-догматичних справах: усі інші, звичайно, полагоджуються на місці, згідно з Статутом. У Грамоті йде мова також: і про спосіб вибору нового єпископа чи Митрополита. Практично це, в першу чергу, порушують на Соборі єпископів, а тоді обговорюють на Консисторії і через неї

передають на ухвалення Всеканадського Собору. Після такого ухвалення, ім'я кандидата чи кандидатів передають на затвердження Вселенського Патріяршого Престолу. Патріярху належить, також, привілей благословляти скликання Собору Церкви та затверджувати його постанови.

Сучасне канонічне становище УПЦ в Канаді нагадує нам стародавні віки,—перших 700 років існування Церкви на Русі-Україні,—коли Київська Митрополія була частиною Царгородської Вселенської Патріярхії, тобто до часу підпорядкування її Москві.

ВХОДЯЧИ У ХХІ-ше СТОЛІТТЯ

“Жниво справді велике, та робітників мало...” [Мт. 9:37]. Як бути далі?... Майбутнього, на жаль, ніхто не знає. Наша будучина—в руках Божих: буде так, як Бог дасть! Але, очевидно, багато залежить і від нас самих,—від нашої синергії чи співпраці з волею Божою. Перед нами багато викликів, на які з Божою поміччю ми мусимо відповісти, бо від цього залежить дальший хід нашого буття.

Плануючи свою майбутність, слід пам'ятати, що життя не стоїть на місці: події розвиваються, обставини міняються... Отже, в першу чергу треба бути готовим до змін. Далі, треба також не забувати, що кожне покоління вирішує справи по-своєму. Наше завдання повинно полягати не в тому, щоб усе наперед вирішити для майбутніх поколінь, а в тому, щоб належно підготувати їх до таких рішень: щоб вони самі розумно і розважно могли вирішувати ті проблеми, що стоять перед ними.

Що стосується нас тепер, то ми вже стоїмо перед рядом завдань, які потребують негайної уваги. Одним із них—це релігійне виховання членства. Нашим вірним бракує знання про Церкву та її науку. Це особливо відчувається в непорозуміннях, які то тут, то там трапляються по парафіях та в критиці чи полеміці, що час-від-часу спалахує серед людей. Коли йдеться про критику чи полеміку, то слід підкреслити, що такі речі лише тоді мають вартість, коли вони опираються на знанні предмету. Щоб критикувати чи сперечатися, треба бути обізнаним з Церквою: її історією, її богослов'ям, її канонічним устроєм тощо. Отже, входячи в нове століття, ми мусимо в першу чергу звернути увагу на церковне виховання і то не лише дітей, а й дорослих—особливо дорослих. Євангелізація суспільства і катехизація членства—це пріоритет номер один. Без них ріст Церкви неможливий.

Друга пекуча потреба, що паралельно до вищезгаданого стоїть перед нами—це перебудова і скріплення парафії, оскільки від неї залежить розбудова всієї Церкви. Цим питанням, яке включає також і заснування та розвиток нових парафій в нових містах чи околицях, ніхто, на жаль, серйозно не займається. А парафія—це ж основна клітина Тіла, яке ми звемо Церква. Не скріпивши цієї клітини, годі думати про здоров'я і розвиток решти організму. Церква, іншими словами, буде такою міцною, як її парафії. Тому ми мусимо звернути увагу як на оновлення й усучаснення давно існуючих парафій, так і започаткування та творення нових. Ми не повинні боятися випробовувати нових ґрунтів, ані лякатися нових метод праці. Здорове, активне парафіяльне життя—запорука росту й майбутності Церкви. Для цього, очевидно, потрібно ширшої візії і творчого планування. Не можна все зводити, як то часто буває, лише до минулого та до “зберігання”. Так, треба

зберегти те, що є, але тільки на ньому майбутності не збудуєш. Майбутність вимагає постійної і свідомої дії. Треба затримати тих, що є, але й притягнути тих, що відійшли та, зокрема, приєднати тих, що шукають, що бажають стати членами Церкви. Таким чином, упорядкування й активізація вже існуючих парафій та утворення й плекання нових—це наступний, необхідний крок у розвитку Церкви. Третя, важлива справа—поповнення кадрів. Скрізь і в кожній ділянці відчувається потреба на нові, свіжі сили з новими, свіжими думками і підходами. Входячи в третє тисячоліття, Церква мусить серйозно застановитися над відновленням своїх кадрів. Нам так треба нових, освічених, богословсько належно підготованих та в православному дусі і в українській традиції вихованих єпископів, священників, та мирян. З ходом часу ця потреба ще збільшиться. Уже, сьогодні, кожна парафія пошукує за канадським, двомовним, молодим, освіченим пастирем. Звідки їх брати?... Для підготовки належних кадрів, треба відповідних кандидатів. Чиє то діло шукати, заохочувати та підбадьоровувати таких людей? Чи то не є справа кожного з нас?!... Чи то не є діло кожної парафії, кожного члена Церкви?!... То чому ж ми кладемо весь тягар на Колегію і Консисторію?!... Чи не повинна це бути наша спільна турбота, наша спільна відповідальність?... Доки кожна парафія і кожен член не усвідомлять собі цієї істини, цієї відповідальності, доти ми будемо постійно переживати різні кризи. Колись Іван Франко висловив це в такий спосіб: “Кожен думай, що на тобі мільонів стан стоїть, /Що за долю мільонів мусиш дати ти отвіт”. Іменно “ти”, а не “хтось”. Тут нема що звертати вини на когось. Правда, щоб заохотити кандидатів, треба, щоб були відповідні умови праці. Чи такі умови існують у вашій парафії?...

Четвертий виклик, що стоїть перед нами—це нова, чесна й об’єктивна переоцінка нашого церковно-громадського життя в Канаді. А це значить переоцінка наших припущень та понять про себе, про свою ідентичність, роль і місце в Канаді. Ми вже поверх сто років у цьому, Богом береженому краю, що став для нас новою Батьківщиною. Отже, п’яте вже покоління громадян Канади. Іншими словами, ми не тимчасові поселенці й не почуваємо себе “діаспорою”, а таки канадцами. Тому, цілком закономірно, що наше прив’язання до Старого краю не є таким емоційним, як у попередніх поколінь. І тут нема нічого дивного, це нормально. Це не значить, що ми не любимо “своє”, чи не шануємо “батьків”, або не цікавимося долею краю наших предків, чи не маємо бажання щось доброго зробити, чи чимось допомогти людям в Україні. У багатьох з нас ці зацікавлення та бажання є і їх слід розвивати. Але для четвертого, чи п’ятого покоління українських канадців, то не є вже “Рідний край”, як то було для їхніх дідусів та бабусь. Зрештою, і сама Україна не є тією “казковою країною” з “садком вишневим коло хати”, про яку ми чули від своїх батьків та мріяли... Сьогодні Україна—вже не “казка”, а дійсність, часто гірка дійсність. Це модерна держава з усіма питомими їй економічними, етнічними, мовними, культурними, соціальними, релігійними та іншими проблемами. І цих проблем ніхто в цій новій державі Україні не вирішить, якщо вона не вирішить їх сама. І наших канадських проблем теж ніхто нам не вирішить, якщо ми не вирішимо їх самі і по-своєму. Тут, у Канаді, наша спадщина,—а це значить і наша ідентичність,—тісно пов’язані з нашою вірою і Церквою, нашим обрядом і звичаями. І, якщо йдеться про нашу майбутність, то вона мислима лише в рамках

вірності нашій традиційній Церкві і православній вірі. На це нам слід зробити ставку, на цьому ми повинні зосередитися, входячи в нове століття (не на політиці). І останнє, п'яте, на що треба звернути більше уваги—це наші стосунки з Україною. Хоч ми й канадці, то все-таки ми канадці українського роду, і тому ми повинні шукати способів спілкування з нашими братами й сестрами в Україні, з якими ми пов'язані і кровно, і культурно, і релігійно. Але це треба робити не вмішуючись у їхні внутрішні справи та не порушуючи норм церковного порядку. Ця засада, очевидно, у рівній мірі відноситься й до їхніх стосунків з нами.

Ось, у стислому викладі, декілька думок та міркувань про минуле, сучасне та перспективи на майбутнє УПЦ в Канаді. На закінчення можна було б хіба додати словами Святого Письма: “турбуючись і журячись про многе”, не забуваймо про “єдине на потребу” [Лк. 10:41-42]. Інакше кажучи, піклуючись про Церкву Господа, ніколи не забуваймо про Господа Церкви, бо наша сила не в минулому чи сучасному або майбутньому, а в—Христі Ісусі.